

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ВИХОВАННЯ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛЬЩІ
УНІВЕРСИТЕТ ЖЕШОВСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ

Модернізація освіти та соціальної роботи в контексті глобальних викликів

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, ОСВІТНЬОГО МЕНЕДЖМЕНТУ
ТА СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ
КАФЕДРА ТЕОРІЇ І МЕТОДИКИ ВИХОВАННЯ
МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ ПОЛЬЩІ
УНІВЕРСИТЕТ ЖЕШОВСЬКИЙ
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІКИ

Електронний збірник матеріалів

**Міжнародної науково-практичної
конференції (з онлайн включенням)**

**«Модернізація освіти та соціальної
роботи в контексті глобальних
викликів»**

6 червня 2023 року

Рівне – 2023

Модернізація освіти та соціальної роботи в контексті глобальних викликів: електронний збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (з онлайн включенням). Рівне: РДГУ. 2023. 189 с.

Рекомендовано до друку Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 7 від 22 червня 2023 р.)

Вашій увазі пропонуються матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (з онлайн включенням) «Модернізація освіти та соціальної роботи в контексті глобальних викликів».

ЗМІСТ

Білик В. В., Озеран С. А. Елементи та чинники управління кадровим потенціалом.....	7
Yovk O. I. Key elements of CLIL-methodology.....	11
Глінчук Ю. О. Підготовка майбутніх учителів до створення здоров'язберігального й безпечного освітнього середовища в контексті сучасних викликів	17
Гойда Н. Г., Баранніков К. В. Особливості забезпечення населення України хоспісною допомогою та реабілітаційними послугами в довоєнний період.....	22
Дубич К. В. Моделі вдосконалення забезпечення соціальними послугами територіальних громад в Україні в післявоєнний період.....	28
Михальчук В. М. Кадрове забезпечення як умова ефективності функціонування системи соціального захисту населення України у довоєнний та післявоєнний періоди.....	37
Пелех Ю. В., Матвійчук А. В. Ціннісний інтелект як засіб інсталяції теоретичної аксіології.....	42
Поясок Т. Б., Беспарточна О. І. Когнітивний аспект як складова професійної підготовки майбутнього педагога.....	49
Сбруєва А. А. Альянси європейських університетів: досвід розвитку міжнародних стратегічних інституційних партнерств	55
Данилюк К. В. Особливості забезпечення реабілітаційними послугами населення України після війни.....	60
Левчук І. Б. Арт-терапевтичні методики театрального мистецтва в роботі соціального працівника / соціального педагога / психолога.....	65

Nagornova A., Nagornova S. Crisis center social work in Japan: the problem of domestic violence against women.....	72
Нечипорук Л. І. Надання соціальних послуг в умовах надзвичайних ситуацій.....	76
Оксенюк О. В. Реалізація соціально-педагогічної діяльності щодо дітей із сімей трудових мігрантів.....	80
Остапчук М. В. Проблеми діагностики соціальним педагогом обдарованої дитини.....	85
Петрук Л. П. Динаміка розвитку уявлень молоді про виховні ідеали сьогодення.....	91
Рашидова С. С. Основні тенденції виховання молодого покоління в сучасній Україні.....	97
Серьогіна Н. О., Голубчиков М. В. Розвиток системи соціальної роботи: міжнародний досвід та вітчизняна практика.....	101
Shamsutdinova-Lebedyuk T. N. Modern trends and challenges of Ukrainian higher education in teaching social disciplines.....	108
Шліхта Г. О. Значення цінностей у структурі аксіологічної компетентності у фаховій діяльності ІТ-фахівця	112
Гнатенко Т. С. Підготовка фахівців фармацевтичної галузі України в умовах євроінтеграції.....	117
Лисенко Н. В. Компетентнісний підхід в системі підготовки майбутніх фармацевтів.....	123
Філоненко Р. С. Інклюзія в освітньому процесі як одна із форм соціалізації дитини з особливими освітніми потребами.....	129
Попова К. В. Полікультурний підхід осягнення історії в закладі загальної середньої освіти.....	133

Товт О. О. Сучасні тенденції теорії і методики виховання в поєднанні з невербальною комунікацією.....	137
Чу Їн Китайсько-європейське партнерство у вищій освіті: досягнення та виклики.....	141
Shamsutdinova M.-S. B. Axiopedagogical conditions for the formation of professional competencies in future foreign language specialists.....	147
Шульгач М. І. Науково-методичний доробок З. Шевців у підготовці фахівців до роботи в інклюзивному середовищі.....	152
Яремович М. А. Особливості формування громадянської солідарності у майбутніх учителів початкових класів НУШ в умовах академічної мобільності.....	156
Васерук І. Г., Галатюк М. Ю. Медіакультура в системі цінностей майбутніх фахівців соціальної роботи.....	160
Козій В. В. Сутність та роль комунікацій в освітній організації.....	164
Семенчук І. Ю. Акмеологічний підхід до управління закладом загальної середньої освіти.....	168
Shcherbukha R. H., Vovk O. I. Foreign language acquisition: major methods and models.....	173
Рашидов С. Ф. Мілітаризація російської системи освіти за умов збройної агресії проти України.....	180
Левко О. Психолого-педагогічний супровід професійного становлення і розвитку майбутніх стоматологів.....	183

ЦІННІСНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ЗАСІБ ІНСТАЛЯЦІЇ ТЕОРЕТИЧНОЇ АКСІОЛОГІЇ

Пелех Ю. В.,

доктор педагогічних наук, професор,
Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне, Україна;

Матвійчук А. В.,

доктор філософських наук, професор,
Національний університет водного господарства та
природокористування,
м. Рівне, Україна

Авторами окреслено зміст ціннісного інтелекту й обґрунтовано значення ціннісного інтелекту для сучасної аксіології. Обґрунтована позиція, що ідеї, напрацьовані у межах аксіологічного знання, можуть здобути свою реалізацію у різних сферах саме за допомогою концепту «ціннісний інтелект». Констатовано необхідність синтезу аксіологічного знання й педагогічної практики для ефективного формування ціннісного інтелекту.

Autorzy opisali treść inteligencji wartościowej i uzasadnili jej znaczenie dla współczesnej aksjologii. Uzasadniono stanowisko, iż idee rozwijane w granicach wiedzy aksjologicznej mogą zyskać własne wdrażanie w różnych obszarach właśnie za pomocą koncepcji «inteligencji wartościowej». Ustalono aktualność potrzeby syntezy wiedzy aksjologicznej i praktyki pedagogicznej dla skutecznego kształtowania inteligencji wartościowej.

The authors outlined the content of value intelligence and substantiated the importance of it for modern axiology. It has been proven that ideas developed within the limits of axiological knowledge can gain their own implementation in

various fields with the help of the concept of «value intelligence». It was established that the synthesis of axiological knowledge and pedagogical practice is necessary for the effective formation of value intelligence.

Ключові слова: ціннісний інтелект, аксіологічна культура, аксіологія, педагогіка.

Одним з вагомих трендів сучасного соціо-гуманітарного знання є особлива увага до феномену інтелекту і його різних форм. Майже сторічна історія досліджень інтелекту має наслідком множинну систему підходів до його розуміння, що залежить від предметної сфери, у межах якої інтелект досліджувався. Зокрема, різноаспектне дослідження інтелекту сформувало доволі широку палітру підходів до його усвідомлення: від біологічного й процесуально-діяльнісного до регуляційного й метакогнітивного.

Посутнім для наших міркувань є обґрунтування зв'язку інтелекту із здатністю до (1) пізнавальної діяльності й (2) ефективного вирішення життєвих колізій. Принципово також, що у функціональному сенсі інтелект детермінують як сукупність психічних пізнавальних процесів, що забезпечують людині можливість розуміти та змінювати світ.

Маємо наголосити, що допустимість запропонованого нами концепту «ціннісний інтелект» ґрунтується на доволі глибоко опрацьованій ідеї про множинність проявів феномену інтелекту і його функцій. Передусім, беремо до уваги позицію про властиві людині різні типи інтелектів, що створює простір для реалізації різних соціальних ролей. Серед провідних adeptів вказаної ідеї варто згадати Луїса Терстоуна, Джо Гілфорда і Говарда Гарднера. Зокрема, Терстоун на ґрунті значного емпіричного матеріалу

запропонував багатофакторну (12 факторів) модель інтелекту [1]. У міркуваннях дослідника різні сторони загального інтелекту здобули визначення первинних розумових потенцій. Крім того, американський психолог вказував на відмінності між аналітичними і оперативними здібностями особистості. Своєю чергою, Джо Гілфорд розвинув ідею множинності інтелектуальних здібностей. За допомогою застосування методу факторного аналізу вчений окреслив структуру людського інтелекту [2]. Принциповим для наших міркувань є висновок Гілфорда про існування типів інтелекту – конкретного, абстрактного (символічного чи семантичного) й соціального. Вагомий внесок для утвердження ідеї множинності інтелекту зробив американський психолог Говард Гарднер, який обстоював позицію, що людині властиві різні типи інтелектів, а це створює простір для реалізації різних соціальних (зокрема професійних) ролей. При цьому інтелект, за визначенням дослідника, постає як обумовлена певними соціально-культурними особливостями здатність вирішення життєвих завдань (інтелектуальних або практичних) [3].

Зрештою, ідея множинності інтелекту постала основою таких концептів як «соціальний інтелект» і «емоційний інтелект». Нині соціальний інтелект потрактовується як основа суспільної практики індивіда, умова адаптації до динамічного життя, а також засіб вирішення життєвих колізій на інтелектуальному рівні. Своєю чергою, емоційний інтелект визначено як сукупність здатностей до контролю над емоціями, внутрішньої стійкості до розчарувань, здатності до саморегуляції свого настрою, вміння контролювати бажання і не дозволяти переживанням заважати думати, співпереживати та сподіватися.

Успіхи теоретичного обґрунтування й практичного застосування концептів «соціальний інтелект» і «емоційний інтелект» очевидно пов'язані із засадничим характером здатностей розуміти інших і діяти мудро (як функції емоційного й соціального інтелекту) у багатьох професійних сферах, що передбачають активну міжсуб'єктну комунікацію. Отож, парадоксальною є ситуація недостатньої уваги до концепту «ціннісний інтелект». Особливо зважаючи на активне нині залучення аксіологічного підходу у різних наукових сферах, що ґрунтується на загальнонауковому визнанні фундаментального значення цінностей і пов'язаних з ними ціннісних феноменів. Переконані, що без розвиненого ціннісного інтелекту сумнівно очікувати від людини ефективної практики реалізації цінностей і ціннісних орієнтацій, здатності вирішувати ціннісні конфлікти, розбудовувати позитивні комунікативні простори на принципах толерування відмінних цінностей. Натомість, особистість з розвиненим ціннісним інтелектом володіє здатністю ідентифікувати, розуміти й толерантно сприймати різні ціннісні світи, що надає такій людині можливість ухвалення правильного (неконфліктного) рішення у певному ціннісному дискурсі.

Термінологічно *ціннісний інтелект* визначаємо як *специфічну когнітивну якість особистості, що засвідчується сукупністю психічних інтелектуальних процесів, які забезпечують людині можливість ціннісного самовизначення на підставі інтеріоризованого аксіологічного знання й ієрархізованого індивідуально-особистісного ціннісного ряду, що виступають основою вирішення життєвих (ціннісних) колізій*. При цьому ціннісний інтелект передбачає наявність певних навичок і вмінь: навички вербального та невербального ціннісно

зваженого спілкування; знання ціннісних установок і пріоритетів різних соціальних груп; уміння сприймати інші (відмінні) цінності; розуміння способів реалізації цінностей і ціннісних орієнтацій представниками різних соціальних груп; ефективної діяльності у зв'язку з певними ціннісними дискурсами.

Наголосимо, що ціннісний інтелект – явище динамічне, яке розвивається і зазнає змістовних змін під впливом певного соціокультурного простору, його цінностей й ціннісних ієрархій, що в основі типової у межах цього простору соціально-поведінкової взаємодії. Ціннісний інтелект також зазнає впливу індивідуального життєвого досвіду, особистісної комунікаційної практики, іноді всупереч усталеним й суспільством прийнятим ціннісним установкам.

Звернення до концепту «ціннісний інтелект» обумовлене обґрунтованим науковим фактом, що належний рівень адаптивності особистості й ефективність у соціальній або професійній комунікації визначається рівнем розвитку інтелекту (і різних його форм), що визначає здатність людини до розуміння й управління життєвою ситуацією. Зважаючи на вказане, ціннісний інтелект постає важливою передумовою адекватної й ефективної реакції на виклики (зокрема, ціннісного порядку) соціального та природного середовища. При цьому ціннісний інтелект, що надзвичайним чином пов'язаний з аксіологічним знанням, фактично постає як засіб інсталяції теоретичної аксіології в сучасному соціокультурному просторі.

Специфічний статус ціннісного інтелекту і його належність до сфер аксіології та педагогіки походить і з того факту, що ціннісний інтелект являє собою складне інтегральне утворення, важливими елементами якого є когнітивна, мотиваційна й діяльнісна компоненти.

Когнітивна компонента формується сукупністю аксіологічних знань особистості, способами й механізмами їхнього осмислення, вдосконалення й ретрансляції. Мотиваційна компонента складається з цінностей самої особистості (ідеальних (духовні, психічні, вітальні); культурних (суспільних, виробничих, технологічних); політичних (доктринальних, юридичних, економічних) (класифікація цінностей за Адольфом Шолтисеком [4, с. 285-286]). Діяльнісна компонента включає здатності (навички й вміння) мислити і діяти з урахуванням аксіологічного ситуаційного контексту. Водночас, вказана компонентна організація ціннісного інтелекту важлива не лише для розуміння цього феномену, але й створює методологічні передумови для визначення педагогічних умов і розроблення педагогічних технологій, спрямованих на формування ціннісного інтелекту шляхом залучення суб'єкта ціннісної освіти до аксіологічного знання і простору ціннісних феноменів.

Концептуально процес формування ціннісного інтелекту можливо представити як процес набуття й засвоєння навичок знаходити такі оптимальні ціннісні патерни взаємин з іншими людьми або соціальними утвореннями у процесі міжособистісної взаємодії, які створюватимуть ситуацію безпеки і спокою у відповідних взаєминах. При цьому формування ціннісного інтелекту потребує розбудови ціннісної освіти (як синтезу аксіологічного знання й педагогічної практики), у межах якої особлива уваги надаватиметься практиці актуалізації позитивних (зокрема, ціннісних) якостей особистості.

Насамкінець відзначимо, що концепт ціннісного інтелекту нині є у стані теоретичного опрацювання, а отже є предметом дискусій й критичного осмислення. Водночас, розвинений ціннісний інтелект розглядаємо як вагому

передумову знаходження правильного рішення у ціннісному дискурсі, що може бути максимально використано різними сторонами потенційних між особистісних або суспільних конфліктів.

Література

1. Thurstone L. L. Primary mental abilities. Chicago : The Univ. of Chicago Press, 1969. 121 p.
2. Guilford J. P. Three faces of intellect. *American Psychologist*. 1959. № 14 (8). Pp 469–479.
3. Gardner H. E. Frames of Mind: The Theory of Multiple Intelligences. Basic Books, 2011. 528 p.
4. Szoltysek A. E. Filozofia pedagogiki: podstawy edukacji : teoria, metodyka, praktyka. Katowice : «Esse», 2003. 584 s.

НАУКОВЕ ЕЛЕКТРОННЕ ВИДАННЯ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ (З ОНЛАЙН ВКЛЮЧЕННЯМ)**

**«МОДЕРНІЗАЦІЯ ОСВІТИ ТА СОЦІАЛЬНОЇ
РОБОТИ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛЬНИХ
ВИКЛИКІВ»**

6 червня 2023 року

Адреса:

Рівненський державний гуманітарний університет,
кафедра теорії і методики виховання
вул. Пластова, 31, м. Рівне, Рівненська обл., 33000
тел. (0362)63-33-34